

hominis voluntatem, in qua & suam, & nostram figurant, qui caput nostrum est, cum dicit: Transfert a me. Hec enim erat humana voluntas...

De pas. Domini Sermon 7.

Hom. 84.

bar, quia pati, nisi ex eius passione non possumus. Hic enim ait solus orat pro oibus, sicut & solus patitur pro vniuersis. Sequitur enim: Et veuerunt, & inuenit eos dormientes. Erant enim oculi eorum grauati...

Lib. 1. c. 47.

Tract. 35.

qui se elongauerat peccatis suis ab eo. AVG. de Concor. euang. Videtur autem hic sermo secundum Mattheum scripsi esse contrarium. Quomodo enim dicit: Dormite iam & requiescite...

Lib. 3. c. 4.

Tract. 35.

Serm. 1.

Hom. 85.

piendum, a coena exentes gladios sumpserunt in auxilium aduersus persecutores. quasi pro magistro preliantur. unde hic dicitur: Et ecce vnus ex his, qui erant cum Iesu extendens manum...

Tract. 35.

Serm. 1.

Lib. 2. c. 70.

ipse illorum. R. E. M. I. Possunt etiam intelligere per angelos Romanorum exercitum: cui Titus enim & Vespasiano omnes lingue aduersus Iudeam surrexerunt, & impletum est: Quia pugnabit pro eo orbis terrarum contra infensas. CHR. Y. in Ho. non solum autem per hoc timorem discipulorum euacuat, sed etiam per hoc qd scripturas in medium introducit, dicens: Quomodo ergo implebuntur scripturae, quia sic oportet fieri? H. I. E. Haec sententia promptum ad patendum demonstrat animum: qd frustra Prophetae cecinerat, nisi dominus eos vera dixisset, sua passioe affereret.
Tracl. 35. p. ORI. Postquam dixit Petro: Reconde gladium tuum quod est patientia, postquam etiam auriculam restituit amputatam, sicut alter dicit Euangelista, qd sum me benignitatis iudicium fuerat, & diuine virtutis subditur: In illa hora dixit Iesus turbis, vsq; praeterita beneficia non recordantur, vel praesentia recognoscant. Tanquam ad latronem exitus cum gladiis, & fustibus comprehendere me. R. E. M. I. Ac si diceret: Latronis officium est nocere, & latitare. ego vero nemini nocui, sed plures sanavi, & in Synagogis semper docui. Et hoc est quod subditur: Quotidie apud vos sedebam in templo docens, & non me tenuistis. H. I. E. Quasi diceret: Stultum est eum cum gladiis & fustibus querere, qui vltro se vestris tradidit manibus, & in nocte quasi latitantem proditorem inuestigare, qui quotidie in templo doceat. CHR. Y. in Ho. Ideo autem eum in templo non tenuerunt, quia non ausi erant propter turbam, propter quod & dominus foras exiuit, vt ex loco & tempore daret eis aptitudinem se capiendi. Ex hoc ergo docet quoniam nisi voluntarius permisisset, nequaquam esse capere valuissent. Deinde Euangelista quaestione exhibet, propter quid dominus capi voluit, cum subdit: Hoc autem totum factum est, vt adimplerentur scripturae Prophetarum. H. I. E. Foderunt manus meas, & pedes meos. Et alibi: Sicut ouis ad victimam ductus est. Et in alio loco: Ab iniquitatibus populi mei ductus est ad mortem. R. E. M. I. Quia enim oes Prophetae praedixerunt Christum passionem: ideo non posuit fixum testimonium, sed generaliter dicit impleri vaticinia omnium Prophetarum. CHR. Y. in Ho. Discipuli autem qui quando detentus est Dominus permanserunt, quando locutus est haec ad turbas, fugerunt. vnde sequitur: Tunc discipuli omnes, relicto eo fugerunt. Tenebant enim quoniam iam non erat possibile effugere eo se voluntarie illis tradente. R. E. M. I. In hoc tamen facto demonstratur fragilitas apostolorum: qui enim de ardore fidei promiserant se mori cum eo, nunc timore fugiunt immemores suae promissionis, quod etiam videmus impleri in his qui pro amore Dei magna se promittunt facturos, & postmodum non implent: non tamen desperare debent, sed cum Apostolis resurgere, & per poenitentiam resipiscere. R. A. B. A. Mylice autem, sicut Petrus, qui culpam negationis poenitentiae lachrymis abluit, recuperationem eorum ostendit, qui in martyrio labuntur: ita ceteri discipuli fugientes cautela fugiendi, docent eos, qui se minus idoneos ad toleranda supplicia sentiunt. Sequitur: At illi tenentes Iesum duxerunt ad Caypham principem Sacerdotum. A. V. G. de Con. euan. Sed tamen primo ad Annam ductus est Socrum Cayphas, sicut Ioannes dicit: Ductus est autem ligatus cum adessent in illa turba tribunus, & cohortes, vt Ioannes commemorat. H. I. E. Refert autem Iosephus istum Caypham vnus tantum anni pontificatum precio redemisse, cum tamen Moyses Deo iubente praeeperit, vt pontifices patribus succederent, & generationis in Sacerdotibus series texeretur. non ergo mirum est si iniquus pontifex iniqua iudicet. R. A. Conuenit etiam nomen actioni, Cayphas. i. inuestigator, vel sagax ad implendam suam nequitiam, vel uomens ore, quia impudens fuit ad proferendum mendacium, & ad perpetrandum homicidium. Ideo autem illum cum adduxerunt, vt cum consilio omnia facerent, vnde sequitur: Vbi Scribae & Seniores conuenerant. O. R. I. Vbi Cayphas est princeps Sacerdotum, illic congregantur Scribae, i. literati, qui praesunt literis occidendi

Tracl. 35.

Lib. 3. c. 6.

& Seniores non in veritate, sed in veritate litera. Sequitur: Petrus autem sequebatur eum a longe. Non enim poterat de proximo eum sequi, sed de longinquo: nec tamen omnino recedens ab eo. CHR. Y. in Ho. Multus enim erat feruor Petri, qui cum aliis fugientes vidisset non fugit, sed stetit & intrauit. Si autem & Ioannes intrauit: tamen notus erat principi Sacerdotum. Longe autem sequebatur, quia erat Dominum negaturus. R. E. M. I. Negaturus enim negare poterat, si domino proximus adhaesisset. Per hoc etiam significatur, qd Petrus Dominum ad passionem eum, erat secutus. I. imitaturus. A. V. G. de Quasi euan. Significatur etiam ecclesiam secutam quidem, hoc est imitatorum passiones Dominum, sed longe differenter ecclesia enim proficitur, ac ille pro ecclesia. Sequitur: Et ingressus intro, sedebat cum ministris, vt videret finem. H. I. E. Vel amore discipuli, vel humana curiositate scire cupiebat quid iudicaret de domino pontifex, vtrum eum neci addiceret, an flagellis, eum dimitteret. CHR. Y. in Ho. Congregatis principibus Sacerdotum, & rota pestilentia conuenticula, volebant suis in fidiis iudicii formam imponere, vnde dicitur: Principes autem Sacerdotum, & omne consilium quaerebant saluum testimonium contra Iesum, vt eum morti traderent. Sed qd factum erat iudicium, & omnia tumultus & turbationis plena manifestatur per hoc quod subditur: Et non inuenierunt cum multi falsi testes accessissent. O. R. I. Falsa enim testimonia tunc locum habent, quando cum colore aliquo proferuntur. Sed nec color inueniebatur qui posset contra Iesum adiuuare mendacia, quoniam essent multi gratiam tribuere volentes principibus Sacerdotum, quod maximam laudem exhiberet Iesu, qui sic omnia irreprehensibiliter dixit & fecit, vt nullam verisimilitudinem inuenirent in eo reprehensionis, & mali & multi aluit. Sequitur: Nouissime autem venerunt duo falsi testes, & dixerunt: Hic dixit, possum destruere templum Dei, & post triduum regificare illud. H. I. E. R. O. Quomodo autem falsi testes sunt, si ea dicunt quae dominum dixisse legimus? Sed falsus testis est qui non eodem sensu dicta intelligit, quod dicuntur dominus enim dixerat de templo corporis sui, sed in ipsis verbis calumniantur, vt paucis additis, vel mutatis quasi iustam calumniam faciant. Saluator dixerat: Soluite templum hoc, isti commurant, & aunt. Postquam destruxit templum Dei. Vos, inquit, soluite non ego, quia illicitum est, vt nobis inferamus manus, deinde illi vertunt. Et post triduum regificare illud, vt proprie de templo Iudaico dixisset videretur. Dominus autem, vt ostenderet animale, & spirans templum dixerat: Ergo in triduo resuscitabo illud, aliud est edificare, aliud suscitare. CHR. Y. in Ho. Sed quare non attulerunt in medium accusationem de solutione sabbati? quia multotiens eos super hoc confutauerat. H. I. E. R. O. Ira autem praepcepit, & impatiens non inueniens calumniae locum, excutit de solio pontificem, vt vesaniam mentis motu corporis demonstraret, vnde sequitur: Et surgens princeps Sacerdotum ait illi: Nihil respondes ad ea quae isti aduersum te testificantur? CHR. Y. in Ho. Hoc autem dixit, volens ab eo inexcusabilem responsum elicere, vt ex ipsa eum caperet. Inutilis autem erat excusationis responso: nullo eam exaudiente. Et ideo sequitur: Iesus autem tacebat. Etenim solum figura iudicij ibi erat, in veritate autem latronum erat incurtus, sicut in spelunca: & ideo silet. O. R. I. Ex hoc autem loco discimus contemnere calumniantium, & falsorum testimonium voces, vt nec responso dignos eos habeamus, qui non conuenienter dicunt aduersus nos, maxime vbi manus est libere, & foriter silere, quam defendere sine ullo profectu. H. I. E. R. O. Sciebat enim quasi Deus qui quid dixisset, torquendum ad calumniam. Quanto ergo Iesus magis tacebat ad indignos responso sine falsos testes, & Sacerdotes impios, tanto magis pontifex furore superatus, eum ad respondendum pronocat, vt ex quolibet occasione sermonis, locum inueniat accusandi, vnde sequitur: Et princeps Sacerdotum

Lib. 1. c. 46.

Hom. 85.

Tracl. 35.

Hom. 86.

Lib. 3. c. 6.

Lib. 3. c. 6.

dotum ait illi: Adiuo te per Deum viuum, vt dicas nobis si tu es Christus filius Dei. O. R. I. In lege quidem adiurandi vsum aliquos inuenimus. etimo autem quoniam non oportet vt vir, qui vult secundum euangelium viuere adiret alterum. Si enim iurare non licet, nec adiurare, sed & qui respicit Iesum imperantem demonibus, & potestatem dante discipulis super demonia, dicit qd secundum potestatem datam a Salvatore, non est adiurare demonia. Princeps autem Sacerdotum peccatum faciebat in iudiciis Iesu: & Ideo imitatur principem patrem, qui bis dubie interrogauit Saluatorem: Si tu es Christus filius Dei? vnde quis recte dicere potest, quoniam dubitate de filio Dei, vtrum ipse sit Christus, opus diaboli est. Non decebat autem dominum ad adiurationem principis respondere Sacerdotum, quasi vim passum, propter quod nec denegauit se filium Dei esse, nec manifeste confessus est, vnde sequitur: Dixit illi Iesus: Tu dixisti. No enim erat dignus Christi doctrina: propterea non eum docet, sed verbis oris eius accipiens, in redargutionem ipsius conuertit. Sequitur: Veritatem dico vobis, si non videtis filium hominis, sedentem a dextera virtutis Dei? Videtis mihi quoniam firmitatem quamdam regalem significat sessio filii hominis, iuxta virtutem ergo Dei, qui solus est virtus fundatus est qui accipit omnem potestatem a patre, sicut in caelo & in terra. Erit autem quando hanc fundationem videbunt etiam aduersarij, qd a tempore dispensationis incepit impleri. Viderunt enim eius discipuli eum resurgentem a mortuis, & per hoc viderunt eum fundatum ad dexteram virtutis. Vel quia secundum longitudinem sempiternam, quae est apud Deum a constitutione mundi vsque ad finem est vnus dies. Nihil ergo mirum, qd hic dicit Saluator. Ammodo, & spacio est breuissimum vsque ad finem ostendens, & non solum sedentem eum ad dextram virtutis visus prophetae, sed etiam venientem in nubibus caeli. vnde sequitur: Et veni in nubibus caeli. Haec nubes sunt Prophetae, & Apostoli Christi, quibus mandat plures cum oportet, & sunt nubes caeli non transeunt, quasi portantes imaginem caelestis, & digne sunt, vt sint sedes Dei, quasi heredes Dei, & coheredes Christi. H. I. E. Pontificem autem quae de solio Sacerdotali furor excusserat, eadem rabies ad sciendum vestes pronocat. vnde sequitur: Tunc princeps Sacerdotum scidit vestimenta sua, dicens: Blaphemiauit. Consuetudinem enim Iudaicae est, qd cum aliquid blaphemauit, & quasi contra Deum audierit, scindant vestimenta sua. CHR. Y. in Ho. Hoc igitur fecit, vt accusationem redderet grauiorem, & quod verba dicebat, factis extolleret. H. I. E. R. O. Per hoc autem, qd scidit vestimenta sua, ostendit Iudaeos, Sacerdotalem gloriam perdidisse, & vacuum sedem habere pontificis. Dum enim vestem sibi dididit, ipsum quo tegebatur velamen tum legis abruptum. CHR. Y. in Ho. Cum ergo scidisset vestimenta sua: non fert sententiam a seipso, sed ab aliis eam exquirat, dicens: Quid vobis videtur? Sicut in confessis peccatis, & blaphemia manifesta fieri solet, & quasi cogens, & violentiam inferens ad sententiam proferendam praenit auditorum, dicens: Quid adhaec egemus testibus? Ecce nunc audi, blaphemiauit. Quae autem fuit illa blaphemia? Etenim ante eis congregatis dixerat: Dixit dominus meo, sede a dextris meis, & interpretatus est eis, & siluerunt, nec de cetero contradixerunt, qualiter ergo nunc quod dicitur est, blaphemiae vocant? Sequitur: At illi respondentes dixerunt: Reus est mortis. Ipsi accusantes, ipsi discutientes, ipsi sententiam proferentes. O. R. I. Quantum putas fuit erroris, ipsam principalem omnium vitam ream mortis pronunciare, & per tantum resurgentium testimonia, non respicere fontem vitae, de quo in omnes resurgentes vita fluere? CHR. Y. in Ho. Vt autem venatores feta inuenta, ita suam monstrabant ebrietatem, & inania ferebantur. Sequitur: Tunc expue. In facie eius & colae, eum ceciderunt. H. I. E. R. O. Vt completeretur quod dictum est: Dedi maxillam meam alapis, & faciem meam non auerti a confusione sputorum. Sequitur: Alii autem palam in facie eius dede, dicent. Prophetiza nobis Christe, quis est qui te percussit? G. L. O. In contumeliam eius hoc dicitur, qui se Prophetam haberi voluit a populis. H. I. E. Stultum autem erat verberantem respondere, & prophetare cedentem, cum palam percutientis infania videret. CHR. Y. in Ho. Attende autem, qd Euangelista cum summa diligentia ea quae videntur esse exprobratissima exponit, nihil occultans, aut vere-

condans, sed gloriam existimans maximam, dominatorem orbis terrarum pro nobis talia sustinere. Hoc autem legamus contra: ne hoc nostrae menti inscribamus, & in his gloriamur. A. V. G. de Quae. euan. Quod autem dictum est: Expuerunt in faciem eius, significauit eos qui praesentiam gratiae eius respiciunt. Item taqua colaphis eum cedunt, qui ei honores suos praeserunt. Palmas in faciem eius dant, qui perfidia caecati, eum non venisse affirmant, tanquam praesentiam eius exterminantes, & repellentes. r. A. V. G. de Con. Lib. 3. c. 6. euan. Inter praedictas domini contumelias trina negatio Petri facta est, quam non omnes Euangelistae eodem ordine narrant. Lucas. n. explicat prius tentationem Petri: tunc demum contumelias domini. Sed Matthaeus, & Marcus eas primo commemorant, & deinde Petri tentationem. Sic enim hic sequitur: Petrus vero sedebat foris in atrio. H. I. E. Foris sedebat, vt videret exitum rei, & non appropinquabat Iesu, ne ministris aliqua suspitio nasceretur. CHR. Y. in Ho. Et qui quando de tentum magistrum vidit, solum ita efferebat, vt gladium euaginatuerit, & auriculam abscederet, quando contumelias Christi audierat, negator efficitur, & viliis puella minas non sustinet. Sequitur enim: Et accessit ad eum vna ancilla, dicens: Et tu cum Iesu Galilaeo eras. R. A. B. A. Quid sibi vult, quia prima eum prodit ancilla cum viri magis eum poterint recognoscere, nisi ipse se fecit peccare in nece domini videretur, vt eius passione redimeretur? Sequitur: At ille negauit coram omnibus dicens: Nescio quid dicis. Palam coram omnibus negauit, quia se manifestare expauit quod dicebatur se nescire, respondit, quia pro Salvatore adhuc mori noluit. L. E. O. Papa in Sermonem de Passione. Ob hoc autem seut apparet hesitare permittitur, vt in ecclesiae principum remedium poenitentiae conderetur, & nemo aueret de sua virtute consistere, quando mutabilitatis periculum, nec beatus Petrus potuit euadere. CHR. Y. in Ho. Non solum autem semel, sed & secundo & tertio negat in breui tempore, vnde sequitur: Exeunte autem eo ianuam, vidit eum alia ancilla & ait his quae erant ibi: Et hic erat cum Iesu Nazareno. A. V. G. de Con. Euange. Intelligitur autem quod postquam exiit foras cum iam semel negasset, galus cantauit primum quod Marcus dicit. CHR. Y. in Ho. Vt ostendat quod neque vox galli eum a negatione derinuit, neque in memoriam suae promissionis reduxit. A. V. G. de Concor. Euan. ge. Non autem foris ante ianuam iterum negauit, sed cum redisset ad focum, neq; enim iam exierat & foris eum vidit altera ancilla, sed cum exiret, eum vidit, id est cum surgeret & exiret, animaduertit & dixit his qui erant ibi, id est qui simul aderant ad ignem in atrio. Et hic erat cum Iesu Nazareno. Ille autem qui foras exierat, hoc auditio regressus est, vt se quasi purgaret negando. Vel quod est credibilius, non audiuit quod de eo dictum fuerat cum foras exiret, & posteaquam redijt quod dictum est ei, quod Lucas commemorat. Sequitur: Et iterum negauit cum iuramento, quia non noui hominem. H. I. E. Scio quosdam pio affectu erga apostolum Petrum locum hunc ita interpretatos, vt dicerent: Petrum hominem negasse non Deum, & esse sensum: Nescio hominem, quia scio Deum. Hoc quam frivolum sit prudens lector intelligit. si enim iste non negauit, ergo mentitus est dominus, qui dixerat: Ter me negabis. R. A. B. A. In hac autem negatione Petri dicimus non solum abnegare Christum, qui dicit eum non esse Christum, sed qui eum sit, negat se esse Christianum. A. V. G. de Con. euan. Nuncia de terra negatione inspiciamus. Sequitur enim: Et post pusill. accessit qui sta. & dixit: Petro: Vere & tu ex illis es. Lucas autem dixit. Interuallo facto quasi horae vnus, & ut eum conuincant, co sequenter adiungunt. Nam & loquela tua manifestum te facit. H. I. E. No quod alterius sermonis esset Petrus, aut getis externa: omnes quippe Hebraei erant, & qui arguebant, & qui arguebantur: sed quia vnaqueq; prouincia & regio habeat proprietates suas, & vernaculum loquendi sonum vitare non possit. R. E. Videri autem qd sint noxia prauorum hominum colloquia, ipsa quippe coegerunt Petrum negare dominum, quem prius confessus fuerat esse Dei filium. Sequitur enim: Tunc cepit detestari, & iurare, quia non nouisset hominem. R. A. B. A. Nota, quia primum ait: Nescio quid dicis. secundo cum iuramento negat, tertio quia cepit detestari & iurare, quia non nouit hominem. Perseuerare quippe in peccato dat incrementum scelerum, & qui minima spernit, cadit in maior.

Lib. 1. c. 44.

Lib. 3. c. 6.

Hom. 85.

Serm. 89.

Lib. 3. c. 6.

Lib. 3. c. 6.

Lib. 3. c. 6.